

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIIY TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR
VAZIRLIGI
SHAROF RASHIDOV NOMIDAGI
SAMARQAND DAVLAT UNIVERSITETI
AGROBIOTEXNOLOGIYALAR VA OZIQ-
OVQAT XAVFSIZLIGI INSTITUTI

Ro'yxatga olindi:
№ BD-60811000
2024-yil
"04.10"

DEHQONCHILIK VA MELIORATSIYA FAN DASTURI

Bilim sohasi:	800 000 – Qishloq, o'rmon, baliq xo'jaligi va veterinariya
Ta'lim sohasi:	810 000 – Qishloq xo'jaligi
Ta'lim yo'nalishi:	60811000 – Meva-sabzavotchilik va uzumchilik

Fan/modul kodi DHME11308 DHME11408 (bakalavriyat)	O'quv yili 2025-2026	Semestr (I-IV)	ECTS - Kreditlar 4 4
Fan/modul turi Ma'bury	Ta'lim tili O'zbek	Haftadagi dars soatlari	6
Fan nomi	Auditoriya mashg'ulotlari (soat)	Mustaqil ta'lim (soat)	Umumiy (soat)
I.	52	68	120
Dehqonchilik va melioratsiya	56	64	120

Fanning maqsadi (FM)	
I. FANNING MAZMUNI	
Fanni o'qitishdan maqsad - Fanni o'qitishdan maqsad - dehqonchilik va melioratsiyaga oid zamonaviy bilimlarni, sug'oriladigan dehqonchilikning umumiy masalalar, sug'orishning istiqbolli usullari, sho'rlangan va botqoqlangan tuproqlarning yaxshilash, ekinlarning tuz ta'siriga chidamligini oshirish, tuproqlar sho'rlanishi, botqoqlanishi va eroziyasiga qarshi kurash tadbirlari, oldini olish choralarini o'rganish hamda ularni amaliyotda tadbir etish ko'nikmalarini hosil qilishdan iborat.	
FM1	Fanning vazifasi - : talabalarni nazariy bilimlar, amaliy ko'nikmalar, dehqonchilikning ilmiy asoslarini, sug'oriladigan dehqonchilikning umumiy masalalar, yerga ishlov berish jarayonlari uchun zarur bo'lgan uslubiy yondashuvlarni egallashiga ko'maklashish, dehqonchilikning ilmiy asoslari kabi dolzarb masalalarni ochib berish, qishloq xo'jalik ekinlarini suv rejimi bo'yicha amaliy ko'nikmalarini hosil qilishdan iborat.

Fan mazmuni	
II. Asosiy nazariy qism (ma'ruza mashg'ulotlari) II.1. Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi: Mashg'ulotlar shakli: ma'ruza (M)	
M1	Fanning maqsadi, vazifasi, ilmiy asoslari va rivojlanish istiqbollari. Fanning maqsadi, vazifasi va rivojlanish tarixi. O'zbekistonda dehqonchilikning hozirgi davrdagi holati. Sug'oriladigan va lalmikor yerlarda dehqonchilikning asosiy xususiyatlari. Sug'oriladigan va lalmikor yerlarning maydoni haqida ma'lumotlar. Dehqonchilik fanining rivojlanish bosqichlari. Dehqonchilik fanini rivojlanishda olinilgan roli. O'simliklarning hayot omillari va ilmiy dehqonchilikning qonunlari. Madaniy o'simliklarning yong'lik, harorat, havo, oziq va suvga bo'lgan talabi Tuproq unumdorligi va madaniylik. Tuproq unumdorligi haqida tushuncha. Tabiiy, sun'iy, potentsial va samarali unumdorlik tushunchalari. Tuproq unumdorligini oshirish usullari. Tuproq madaniylik. Tuproqni madaniylashtirish: agrotexnikaviy, agrokimyoviy va biologik usullari. Tuproqdagi organik moddalar va ularning o'simliklar hayotidagi ahamiyati.
M2	Suv rejimi hamda uni boshqarish usullari. Tuproqning suv rejimi va uni boshqarish usullari. O'simlik hayotida va tuproqda suvning ahamiyati. O'simliklarning o'sishi va rivojlanishi uchun talab qilinadigan suvning miqdori. Tuproqdagi namlikning asosiy manbalari, suv shakllari.
M3	

M4	Tuproqning suv xossalari (nam sig'imi, suv o'tkazuvchanligi, suv kurtaruvchanlik qobiliyati, suv bug'latish xususiyati). O'simliklarning transpiratsiya koeffitsiyenti Tuproqning havo rejimlari hamda ularni boshqarish usullari O'simlik hayotida atmosfera hamda tuproq havosining ahamiyati va uning kimyoviy tarkibi. Tuproq havo rejimini uning donadorligiga, namligiga, ishlov berilishiga va suv rejimiga bog'liqligi. Tuproqning suv va havo rejimini boshqarish usullari.
M5	Tuproqning issiqlik va oziq rejimlari hamda ularni boshqarish usullari. Tuproqning issiqlik rejimi va uni boshqarish usullari. Tuproqdagi issiqlik manbalari. O'simliklar urug'larining unib chiqishi, o'sishi va rivojlanishda issiqlikqa bo'lgan talabi. O'simliklar uchun kerak bo'lgan minimal. Maksimal va optimal haroralar. Haroratning mikroorganizmlar va organik moddalarga ta'siri. Qishloq xo'jaligi ekinlarining oziq elementlariga bo'lgan talabi. O'simliklar hayotida makro va mikroelementlar hamda mikroorganizmlarning roli. Tuproqning oziq rejimini yaxshilashda almashlab ekish va don-dukakli o'simliklarning ahamiyati. Tuproqning issiqlik va oziq rejimini boshqarish usullari.
	Mevachilik, sabzavotchilik va issiqxona sharoitlarida begona o'tlar, ularning zarari va biologik xususiyatlari. Begona o'tlarning klassifikatsiyasi (biologik guruxlari). Oziqlanish usuliga qarab - tekinox'o'r (parazit) va notekinox'o'r begona o'tlar. Tekinox'o'r begona o'tlar (haqiqiy va yarim tekinox'o'r) va ularning vakillariga tavsif. Notekinox'o'r begona o'tlar. Kam yillik va ko'p yillik begona o't vakillariga tavsif. Begona o'tlarni hisobga olish usullari va ifloslanganlik xaritasini tuzish hamda uning ahamiyati. Hisobga olish va xaritalashda dalalar bo'yicha begona o'tlarni o'ldirish, bir yillik va ko'p yilliklarga ajratish. Aniq va ehamalab hisobga olish usullari. Begona o'tlarni hisobga olish, xaritalash
M6	Mevachilik, sabzavotchilik va issiqxona sharoitlarida begona o'tlarga qarshi kurash choralar. Begona o'tlarga qarshi kurash tadbirlari. Begona o'tlar tarqalishini oldini oluvchi, qiruvchi, agrotexnik, biologik va maxsus kurash tadbirlari va ularni ishlab chiqish. Begona o'tlarga qarshi kurashda karantin tadbirlari. Biologik kurashda almashlab ekishning o'rni va ahamiyati. Kimyoviy kurash tadbirlari. Begona o'tlarga qarshi kurash tadbirlari. Begona o'tlar tarqalishini oldini oluvchi, qiruvchi va karantin tadbirlari. Begona o'tlarni yo'qotishda kuzgi shudgorning ahamiyati. Agrotexnik, biologik, kimyoviy va boshqa kurash choralarini uyg'unlashtirish. Ekishdan oldin va qator oralaridagi begona o'tlarni yo'qotish. Biologik kurash choralarini va almashlab ekishning ahamiyati.
M7	
M8	Bog'dorchilik va sabzavotchilikda kuzgi shudgor, tuproqqa ishlov berishning resurs tejoyechi texnologiyalari, haydalma qatlam qalinligini oshirish usullari. Kuzgi shudgorning umumiy masalalari, maqsadi va vazifalari; yerga ishlov berish qurollari va yerga mexanikaviy ta'sir etish. Yerni ishlatishdagi texnologik jarayonlar: qatlamni ag'darish, yumshatish, aralashtirish, zichlash, tekislash, egat, cheklash olish. Yerni haydash muddati, chuqurligi va agregat tezligi. Plug turlari, tuzilishi. Ag'dargich (otval) larning turlari. Ularning ishlatish va vazifasi. Yerni ikki yarusli plugda haydash. Qatlarni ag'darmay yerni ishlatish. Yerni ishlatish sifatiga ta'sir etuvchi omillar. Tuproqning texnologik xususiyatlari. Haydash usullari, dalalarni zagon (taxta) larga bulib haydash, zagonlarni navbatlab ichkariga va tashqariga qarab ag'darib haydash, aylanna pluglarda haydash. Yerga ishlov berishning sifati.
M9	Kuzgi g'alla ekinlardan bo'shagan dalalarga ishlov berish - Qishloq xo'jalik ekinlaridan yuqori va sifatli hosil olishda kuzgi shudgorning ahamiyati. Kuzgi shudgorni o'tkazish muddatlari, chuqurligi. Yerni kuzda ikki yarusli plugda haydash. Haydash chuqurligini tabaqalashtirish, haydalma qatlam qalinligi va uni oshirish usullari. Tuproqqa minimal ishlov berishning zaruriyati. Tuproqqa minimal ishlov berishning qo'llanish sharoitlari. Tuproqqa ishlov berishning resurs tejoyechi

M20	Tuproq suvlari, sizot, yer osti suvlar (bosimli va bosimsiz) artezian suvlari. Sizot suvlar rejimi va unga ta'sir etuvchi sharoitlar. Sizot suvlarining tuproqning suv va tuz rejimiga va ekinlar hosildorligiga ta'siri. Sug'oriladigan yerlarning meliorativ rejimlari (avtomorf, avtomorf-gidromorf, gidromorf). Sizot suvlarining mu'tadil chuqurliklari va ularni belgilovchi omillar. Sizot suvlarining kritik chuqurliklarini belgilovchi omillar. Sizot suvlar balansi. Tuproqning tuz rejimi va balansi (jibiy, salbiy, muvozanat). Yer sho'rlanishi va botqoqlanishini oldini olish va qarshi kurashda qo'llaniladigan meliorativ, agromeliorativ va suv xo'jalik tadbirlari Tuproqlar sho'rlanishi va botqoqlanishini oldini olish hamda unga qarshi kurashda qo'llaniladigan meliorativ tadbirlar tizimi. Sug'oriladigan yerlarni meliorativ jihatdan tadqiq qilish va baholash (meliorativ mintaqalar, kichik mintaqalar va gidromodul rayonlar bo'yicha) hamda oldini olish tadbirlarining asosiy vazifalari. Sug'oriladigan yerlarni meliorativ nazorati va yerdan foydalanish koeffitsiyenti. Suv xo'jalik tadbirlari. Yerlarning qulay meliorativ holatini ta'minlash uchun qo'llaniladigan suv xo'jalik tadbirlari. Suvdan rejal foydalanish, suvdan navbatma-navbat foydalanish, Sug'orish tarmoklaridan suvning filtratsiyaga sarflanishini kamaytirish, sizot suvlaridan ekinlarni Sug'orishdan foydalanish, tejamli Sug'orish usullarni qo'llash. Agromeliorativ tadbirlar. Yerlarni tekislash, uning agrotexnik va meliorativ ahamiyati, turlari (kapital joriy, qisman). O'rmon ixota daraxtlari ekish va ularning meliorativ ahamiyati (mikroiqlimga, eroziyaga qarshi, sizot suvlar rejimiga ta'siri). G'o'za-beda almashlab ekishni tashkil etish va uning meliorativ ahamiyati. Bedaning meliorativ ahamiyati va uning sizot suvlar rejimiga ta'siri. Tuproqlar sho'rlanishi va botqoqlanishini oldini olish hamda unga qarshi kurashda qo'llaniladigan gidrotexnik tadbirlar.
M21	Sho'rlangan yerlarni yuvish, me'yori, usullari va o'tkazish muddatlari Sho'rlangan yerlarni yuvish, sho'r yuvish samaradorligiga tuproq, gidrogeologik, iqlim va agrotexnik sharoitlarning ta'siri. Sho'r yuvish muddatlari, usullari va o'tkazish texnikasi. Sho'r yuvish normalari va uni hisoblash (zovurli va zovursiz sharoitlar uchun). Sho'r dog'larni yuvish va o'tkazish. Sug'oriladigan yerlarda zovurlar, ularning ahamiyati va turlari Zovurlar ularning turlari va vazifalari. Zovurlardan foydalanish tarixi, ahamiyati va samaradorliklari. Ochiq gorizontal zovurlar. Zovurlarning ta'sir mexanizmi. Zovurlarning umumiy va ish chuqurligi. Zovurlarni rejal foydalanish. Zovurlar chuqurligi va ular orasidagi masofa va zovur oqimining moduli. Ochiq gorizontal zovurlarning afzalliklari va kamchiliklari. Ochiq zovurlardan foydalanish. Yopiq, zovurlarning tuzilishi, suv singish jarayoni, quvurlarni joylashtirish chuqurligi, nishabligi, zovurlar orasidagi masofa, kuzatish quduqlari. Zovurlar faoliyatining ishdan chiqish sabablari. Vertikal zovurlar, ularning tuzilishi. Zovur quduqlarini joylashtirish tizimi. Zovur suvlaridan sug'orishda va sho'r yuvishda foydalanish. Sho'rxok va sho'rxokli, sho'rtob va sho'rtobli tuproqlarni o'tkazish. Sho'rxok va sho'rxokli, sho'rtob va sho'rtobli yerlar o'tkazishdagi rayonlar (zovurlashtirish, tekislash, kuzgi-qishki sho'r yuvish, sholi ekib sho'rini yuvish, o'tkazishda qo'llaniladigan kinyoviy tadbirlar).
M22	Taqirli tuproqlar va qumliklarni o'tkazish. Taqirli va taqirsimon, gipsli, karbonatli tuproqlar o'tkazish (chuqur yumshatish, tilmalash, mineral va organik moddalar solish, qumlash). Qumliklar va qumli tuproqlar tarqalgan rayonlar. Qumliklarni mustahkamlash va daraxzorlar berpo qilish. Qumliklarni ko'chirish qarshi qo'llaniladigan agrotexnik tadbirlar. Kinyoviy va fitomelioratsiya.
M23	Tuproqlarning suv va shamol eroziyasi, sel oqimi va uni oldini olish tadbirlari
M24	
M25	

	Suv va shamol eroziyasi va uni oldini olish. O'zlashtirilgan yerlardan foydalanish yullari (dastlabki o'zlashtirish ekinlari, asosiy ekinlar va ularning agrotexnikasi, almashlab ekish tizimi, o'zlashtirilgan yerlarni meliorativ nazorati). Suv va shamol eroziyasi. Tarqalish rayonlari, vujudga kelish sabablari. Suv va shamol eroziyasini oldini olish va ularga qarshi kurash tadbirlari (agrotexnik, o'rmon-texnik va gidrotexnik). Sug'orish natijasida yuzaga keladigan irrigatsiya eroziyasi va uni oldini olish hamda unga qarshi kurash tadbirlari. O'zbekistonda sel oqimi vujudga keladigan mintaqalar. Sel oqimini paydo bo'lish sabablari. Sel oqimiga qarshi kurash choralar (agrop'rmon, meliorativ va gidrotexnik tadbirlar). III. Laboratoriya mashg'ulotlari (L) bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar L1 Tuproq agregatlarining suvga chidamliligini N.I. Savvinov usulida aniqlash L2 Egat tolib (infiltratsiya usulida) va bositib sug'orishda struktura elementlarining chidamliligiga tuproq havosining ta'sirini aniqlash. L3 Haydalma qatlam tuzilishini aniqlash L4 Tuproqning maksimal dala nam sig'imini aniqlash L5 Har xil tuproqlarning suv o'tkazuvchanligini aniqlash. L6 Tuproqning suv ko'tarish xususiyatini aniqlash L7 Tuproqning namligini aniqlash L8 Tuproqning texnologik xossalarni aniqlash. L9 Tekinxo'r va kam yillik begona o'tlarning ta'rifi. L10 Bir yillik va ikki yillik begona o'tlarning ta'rifi L11 Ko'p yillik begona o'tlarning ta'rifi L12 Datalarni begona o'tlar bilan ifloslanganligini aniqlash va xaritalash L13 Tuproqning begona o'tlar urug'i bilan ifloslanganligini hisobga olish. L14 Almashlab ekish IV. Amaliy mashg'ulotlar bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar: Amaliy (A) A1 Suvlarning sifati va sug'orish uchun yaroqliligini aniqlash A2 Sug'orish tarmoqlarining tarkibiy qismlari va ularning suv o'tkazish qobiliyatini aniqlash A3 Sug'orishga berilayotgan va oqova suvlarni hisobga olish A4 Qishloq xo'jalik ekinlari sug'orish rejimini aniqlash A5 Sug'orish texnikasi elementlarini hisolash A6 Xo'jalik suvdan foydalanish rejasini tuzish A7 Sug'orishning gidromodul grafigini tuzish A8 Tuproqdagi tuzlarning yo'lao'yilishi mumkin bo'lgan miqdorini aniqlash h A9 Tuproqning sho'rlanganlik xarakteri (tipi)ni aniqlash A10 Tuproqdagi tuz va suv zahirasini aniqlash A11 Zovur oqim modulini hisoblash A12 Tuproqning sho'rlanish darajasi, sizot suvlarining joylashish chuqurligini va ularning mineralashganlik darajasini o'simlik qoplamiga ko'ra aniqlash A13 Sizot suvlar balansini aniqlash A14 Zovurlashtirilgan sharoit uchun sho'r yuvishning umumiy me'yorini aniqlash A15 Zovurlashtirilmagan sharoit uchun sho'r yuvishning umumiy me'yorini aniqlash.
--	--

V. Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar

Mustaqil ta'lim uchun tavsiya etiladigan mavzular

"Dehqonchilik va melioratsiya" fani bo'yicha mustaqil ta'lim va ishlarning kalendar tematik rejasini

№	Mustaqil ta'lim mavzulari
1.	Respublikamiz dehqonchiligi bo'yicha hozirgi holati, muammolar va hal qilish yo'llari bo'yicha ilmiy maqolalar sharhi. Dehqonchilik qonunlari.
2.	Ekin ekishdan keyin qator oralariga ishlov berish
3.	Qishloq xo'jaligi ekinlarini ekish chuqurligi, me'yori, usuli va muddatlari.
4.	Begona o'tlarga qarshi kurashda ishlatiladigan gerbisidlar tasnifi, ishlab chiqarishda keng qo'llanilayotgan gerbisid turlari va ta'sir etuvchi moddalar
5.	Begona o'tlar biologik guruhlar va botanik ta'rifi
6.	Yerga asosiy ishlov berish usullarining tuproq xususiyatlari va o'simliklarning o'sishi hamda rivojlanishiga ta'siri
7.	Yerlarni takroriy ekin ekishga tayyorlash texnologiyasi
8.	Qator orasiga ishlov beruvchi ekinlarning ekish me'yorlarini hisoblash
9.	Yoppasiga va qator orasiga ishlov berilmaydigan ekinlar ekish me'yorlarini hisoblash
10.	Suv taqchil sharoitlarda qishloq xo'jalik ekinlari sug'orishda suvdan tejimli foydalanish usullari (go'za, bugdoy, sholi, makkajo'xori va poliz ekinlari misolida)
11.	Mevali bog' va uzumzorlarda tomchilatib sug'orish usulini qo'llash
12.	O'rta va kuchli sho'rlangan yerlarni o'zlashtirish texnologiyasi va ulardan samarali foydalanish
13.	Sug'oriladigan yerlarda kollektor-zovur tarmoqlaridan samarali foydalanish yo'llari
14.	Sug'orish tizimlarida suv o'lchash
15.	Sho'rlangan yerlarda dastlabki o'zlashtirish ekinlarini ekish texnologiyasi

"Dehqonchilik va melioratsiya" fani bo'yicha mustaqil ta'lim mavzulari uning mazmunini yoritish maqsadida tanlangan va talabada shu haqida bilim va ko'nikmalarni shakllantirish nazarda tutilgan. Mustaqil o'zlashtiriladigan mavzular bo'yicha talabalar tomonidan mavzularni normativ-huquqiy hujjatlar va o'quv adabiyotlari yordamida mustaqil o'zlashtirish, referatlar tayyorlash va uni taqdimot qilish, ilmiy maqola, tezislar tayyorlash, amaliyotdagi mavjud muammolarni yechimini topish, fanning dolzarb muammolarini qamrab oluvchi loyihalar tayyorlash, o'rganilayotgan mavzu bo'yicha asosiy ilmiy adabiyotlarga annotatsiya yozish kabi ko'rinishdagi ishlarni bajarish tavsiya etiladi. Keltirilgan mavzularning har biri to'g'risida talabalar qay tarzda o'zlashtirish, bilim va ko'nikmasiga ega bo'lish mexanizmi fanning sillabusida ochib beriladi.

3 VI. Fanni o'zlashtirishning natijasida (shakllangan kompetensiyalar)

Fanni o'zlashtirish natijasida talaba:

"Dehqonchilik va melioratsiya" fanidan talabalar Fanni o'zlashtirish natijasida talaba: -yerga ishlov berishning ilmiy asoslari to'g'risida, -sug'oriladigan yerlarni meliorativ rayonlash, -mintaqadagi ekologik holat, iqlim o'zgarishi va uning oqibatlari haqida tasavvurga ega bo'lishi; -altnashlab ekinlarni tayyorlash, joriy etishni; -tuzlarning o'simliklarga zararli ta'sirini kamaytirish tadbirlarini hamda ular to'g'risida tasavvurga va bilimiga ega bo'lishi kerak;

- **"Dehqonchilik va melioratsiya"** fanining ilmiy asoslari va asosiy qonunlari, yetakchi olimlarning dehqonchilik faniga qo'shgan hissalari, dehqonchilikda ilg'or va

	innovatsion texnologiyalarni qo'llanishi, ularning O'zbekiston dehqonchiligidagi ahamiyati kabi o'ta dolzarb masalalarni qamrab oladi va ushbu ko'nikmalarga ega bo'lishi kerak; - Sug'oriladigan dehqonchilikning umumiy masalalari, tuproq va o'simliklarning suv rejimlari, sug'orishning istiqbolli usullari, tuproqlarning sho'rflanishi va botqoqlanishiga qarshi kurash, irrigatsiya va shamol eroziyasiga qarshi kurashish, unumdorligi past yerlarni o'zlashtirish, kabi muhim masalalar mohiyatini tushunishda talabalarni zarur bo'lgan bilimlar bo'yicha malakalariga ega bo'lishi kerak.
4	VII. Ta'lim texnologiyalari va metodlari • Ma'ruzalor, • Interfaol keys-stadilar, • Seminarlar (mantiqiy fikrlash, tezkor savol-javoblar); • Guruhlarda ishlash; • Taqdimotlarni qilish; • Individual foyihalar; • Jamoa bo'lib ishlash va himoya qilish uchun loyihalar; • Ko'chma dars mashg'ulotlari.
5.	VIII. Kreditlarni olish uchun talablar. Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to'la o'zlashtirish, tahlil natijalarini to'g'ri aks ettirish, o'rganilayotgan jarayonlar haqida mustaqil mushohada yuritish va joriy, oralik nazorat shakllarida berilgan vazifa va topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazorat bo'yicha yozma ishini topshirish.

6. ASOSIY ADABIYOTLAR

1. Chandrasekaran B., Annadurai K., Samasundaram E. A textbook of Agronomy, New Delhi, 2010.
2. Crop rotation on organic Farm. A planning manual. /Charles L. Mabler and Sue Ellen Johnson edition publishing by NRAES, 2009
3. Azimbayev S.A. Dehqonchilik, tuproqshunoslik va agrokimyo asoslari (Darslik). T. Iqtisodiyot-moliya 2006. - 180 b.
4. Mo'minov K., Bobomirzaev P., Izbosarov B., Nosirov B., Muminova Z. "Dehqonchilik va melioratsiya fanidan laboratoriya va amaliy mashg'ulotlar. (O'quv qo'llanma), T., 2019. - 270 b.
5. Artukmetov Z.A., Sheraliyev X.Sh. Ekinlarni sug'orish asoslari (darslik). T.: O'zbekiston faylasufilar milliy jamiyati. 2007. -312b.
6. Norqulov U., Sheraliyev X. Qishloq xo'jalik melioratsiyasi (darslik) T.: ToshDAU tax-nashr ishlar bo'limi. 2003. -214 b.
7. To'xtashev B., Azimbayev S., Qarabayeva T. Berdiboyev E., Nurmatov B. Qishloq xo'jalik melioratsiyasi va yer tuzilish fanidan amaliy va laboratoriya mashg'ulotlari (o'quv qo'llanma) T.: ToshDAU. 2012. -187 b.
8. Shukrullayev X.I. va boshqalar. Yerlar melioratsiyasi 2009. 272 b.

QO'SHIMCHA ADABIYOTLAR

1. Mirziyoyev Sh.M. Erkin va farovon demokratik O'zbekiston davlatini birgalikda barpo etamiz. Toshkent, "O'zbekiston" NMIU, 2017. - 56 b.
2. Mirziyoyev Sh.M. Qonun ustuvorligi va inson manfaatlarini ta'minlash yurt taraqqiyoti va xalq farovonligi garovi. "O'zbekiston" NMIU, 2017. -47 b.
3. Mirziyoyev Sh.M. Buyuk kelajagimizni mard va olijanob xalqimiz bilan birga quramiz. "O'zbekiston" NMIU, 2017. - 485 b.

4. Mirziyoyev Sh.M. Tanqidiy tahlil, qat'iy tartib-intizom va shaxsiy javobgarlik - har bir rahbar faoliyatining kundalik qoidasi bo'lishi kerak. "O'zbekiston" NMU, 2017. - 103 b.

5. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017 yil 7-fevraldagi "O'zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo'yicha harakatlar strategiyasi to'g'risida"gi PF-4947-sonli Farmoni. O'zbekiston Respublikasi qonun hujjatlari to'plami, 2017 y., 6-son, 70-modda

6. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017 yil 1-iyundagi "2017 yilda boshloqli don ekinlaridan bo'shaydigan maydonlarga takroriy ekinlarni joylashtirish, ekish uchun talab etiladigan moddiy-texnika resurslarini o'z muddatida yetkazib berish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PK-3027-sonli Qarori.

7. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017 yil 13-iyundagi "O'zbekiston Respublikasi qishloq xo'jaligi xodimlari kuni" bayram tadbirlari kuni" bayram tadbirlari belgilangan vazifalardan kelib chiqqan holda, qishloq xo'jaligining mavjud imkoniyatlaridan yanada samarali foydalanish, sohasida iqtisodiy isloxlarni yanada chuqurlashtirish, ilm-fan yutuqlari va innovatsion yangiliklarni tizimli joriy etish va oziq-ovqat xavfsizligini ta'minlash bo'yicha kechiktirib bo'lmaydigan chora-tadbirlar to'g'risida"gi PQ-3432-sonli Qarori

8. Azimbayev S.A., Artukmetov Z.A., Sheraliyev X., Norkulov U., Shodmanov M. Umumiy dehqonchilik va melioratsiya asoslari. T.: Uzkonsentr. 2002. - 182 b.

9. Xolikulov Sh.T. Uzakov P. Boboxujayev I. Tuproqshunoslik 2013. 120-130 b

10. Zurov E.I. Dehqonchilikdan laboratoriya ishlari va amaliy mashg'ulotlar. O'quv qo'llama T. O'qituvchi, 1979. — 179 b.

11. Xoliqov B. Yangi almashlab ekish tizimlari va tuproq unumdorligi. T.: 2010. 120b

12. Sheraliyev X., Shodmanov M. «Dehqonchilik» Ma'nuzalar matni, T.: 2004.-39 b

13. Ermatov A.K. Sug'oriladigan dehqonchilik. Darslik. T.: O'qituvchi 1983.-180 b.

14. Hamidov M. Raximboyev F. Qishloq xo'jalik melioratsiyasi. T. 1996. -320 b.

15. Sanaqulov A., Abdurahimov M.K., Rahimov A/ Dehqonchilik va melioratsiya fanidan amaliy va laboratoriya mashg'ulotlari. Samarqand 2020. 165 b.

16. Artukmetov3, Allanov X. - Sug'orish tizimlari va ulardan foydalanish. O'quv qo'llama 2010. 110 b.

17. Morozov M/ Melioratsiya to'g'risida ommabop. Toshkent 2016. 120 b

18. Sug'oriladigan yerlar shu'rini yuvish ishlarini tashkil etish buyicha tavsiya. Toshkent 2012. 32 b

19. Qurg'oqchilik hududlarida suv resurslarini minimal sarflaydigan irrigatsiya va melioratsiya hamda qishloq xo'jaligini yuritish usullari bo'yicha qo'llama. Toshkent 2012. 8-22 bet

www.lex.uz
www.agro.uz
www.fao.com

AXBOROT MANBAALARI

7.	Fan dasturi Sharof Rashidov nomidagi Samarqand davlat universiteti Kengashining 2024 yil "24" avgustdagi 1-son bayonnomasi bilan ma'qullangan.
8.	Fan dasturi uchun ma'sullar: M.K.Abduraximov - Sharof Rashidov nomidagi Samarqand davlat universiteti, "Tuproqshunoslik va agrotexnologiyalar" kafedrasi professori qishloq xo'jaligi fanlari doktori. J.Q.Abdumalikov - Sharof Rashidov nomidagi Samarqand davlat universiteti, "Tuproqshunoslik va agrotexnologiyalar" kafedrasi assistenti qishloq xo'jaligi fanlari falsafa doktori (PhD)
Taqrizchilar:	

T.Q. Ortiqov - Sharof Rashidov nomidagi Samarqand davlat universiteti
Tuproqshunoslik va agrotexnologiyalar kafedrasi dotsenti.
N.Xalilov- Samarqand davlat veterinariya meditsinasi, chorvachilik va
biotexnologiyalar universiteti professori

Universitetning 2024-yil 16- avgustdagi 301-ij buyrug'i asosida
Fan dasturlari va mustaqil ta'lim topshiriqlarini ishlab chiqishga ma'sul ishchi guruhi:

Rais - **Sh.T.Xoliqulov.**

Kafedra mudiri:
Sh. T. Xoliqulov

Institut o'quv uslubiy kengashi raisi:
Sh. Mamasov

Institut direktori:
T. F. Rajabov

Sh. Rashidov nomidagi SamDU O'quv ishlari bo'yicha I-prorektor:
A. S. Soleyev

Sharof Rashidov nomidagi Samarqand davlat universiteti Agrobiotexnologiyalar va oziq-ovqat xavfsizligi instituti 60811000–Meva-sabzavotchilik va uzumchilik yo'nalishlari talabalari uchun Dehqonchilik va melioratsiya fanidan tayyorlangan fan dasturi va sillabusiga

TAQRIZ

Yuqori malakali kadrlarni tayyorlashda, fan bo'yicha bilim va ko'nikmalarni shakllantirishda fan dasturi va sillabuslarini tayyorlash muhim ahamiyatga ega. Chunki fan dasturi va sillabuslari o'qitilgan fanlarning o'qitilish shakli va mavzularini ketma-ketligini tartibga solib turuvchi asosiy hujjatlardan biri bo'lib hisoblanadi.

60811000–Meva-sabzavotchilik va uzumchilik ta'lim yo'nalishi 2-kurs talabalari uchun Dehqonchilik va melioratsiya fani 3-4 semestrda rejalashtirilgan bo'lib, unda ma'ruza amaliy va laboratoriya mashg'ulotlari mavzulari fan dasturi asosida tuzilgan, mavzular ketma-keligi bir-birini to'ldirib, fanning barcha bo'limlarini qamrab olgan. Mustaqil ta'lim mavzulariga alohida e'tibor berib tuzilgan. Unda talabalar mustaqil ta'lim mavzularini bajarishlarida fanning bo'limlaridagi mavzular bo'yicha topshiriqlarni bajarishi orqali bilim va ko'nikmalarni shakllantirishga alohida e'tibor qaratilgan. Fan dasturi va sillabusni tuzishda muallif fanning maqsadi, vazifasi, fanni o'zlashtirish uchun zarur boshlang'ich bilimlar, ta'lim natijalarini ko'rsatish orqali tuzilgan. Shunday qilib, baholashda kredit mezonini va tartibi, darsdagi faolligi, mustaqil ta'lim topshiriqlari, bajarish bosqichlari ularga ajratilgan ballari keltirilgan. Bundan tashqari fan dasturi va sillabusida keltirilgan abadiyotlar o'zining fan mavzulariga yaqinligi, fanning ma'ruza amaliy va laboratoriya mashg'ulotlarini o'rganishda foydalanish uchun zarurligini alohida ta'kidlash mumkin.

Xulosa qilib aytganda, 60811000–Meva-sabzavotchilik va uzumchilik ta'lim yo'nalishi uchun Dehqonchilik va melioratsiya fanidan tuzilgan ushbu fan dasturi va sillabus oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi tomonidan qo'yilgan talablarga to'liq javob beradi va uni foydalanishlari uchun tavsiya etaman

Samarqand davlat veterinariya meditsinasi, chorvachilik

va biotexnologiyalar universiteti professori

Sharof Rashidov nomidagi Samarqand davlat universiteti Agrobiotexnologiyalar va oziq-ovqat xavfsizligi instituti 60811000–Meva-sabzavotchilik va uzumchilik ta'lim yo'nalishi talabalari uchun Dehqonchilik va melioratsiya fanidan tayyorlangan fan dasturi va sillabusiga

TAQRIZ

Fan dasturi va sillabusida talabalarning Dehqonchilik va melioratsiya fani bo'yicha bilim va malakalarini egallashi, ko'nikmalarini shakllantirishga qaratilgan mavzular qamrab olingan. Fan dasturi va sillabusida Dehqonchilik va melioratsiya fanining ilmiy asoslarini, rivojlanish tarixini, tuproqlarning xossalari, begona o'tlarning ta'rifi va ularga qarshi kurash tadbirlari yerga ishlov berish, qishloq xo'jalik ekinlarini ekish, madaniy ekinlarning xalq xo'jaligidagi ahamiyati va ularni rayonlashtirishni, biologik xususiyatlarini; etishtirish va yig'ib-terib olish usullarini, istiqbolli turlari va navlarini; agrotexnikasi va ekish texnologiyasini o'rganish hamda ularni amaliyotda tadbiq etish ko'nikmasini hosil qilishdan iborat deb maqsad qo'yilgan.

Talaba ushbu fanni o'qishi davomida madaniy o'simliklar uchun xos bo'lgan umumiy qonuniyatlarni o'rganadi. Madaniy o'simliklarning qishloq xo'jaligidagi ahamiyati, tarqalishi, ekim maydoni, tashqi muhitga talabi, morfologiyasi, biologiyasi, sistematikasi, yuqori hosilni ta'minlaydigan zamonaviy ilg'or agrotexnologiyalar tizimini o'rganib oladi.

60811000–Meva-sabzavotchilik va uzumchilik ta'lim yo'nalishi 2-kurs talabalari uchun Dehqonchilik va melioratsiya fani 3-4 semestrda rejalashtirilgan bo'lib, unda ma'ruza amaliy va laboratoriya mashg'ulotlari mavzulari fan dasturi asosida tuzilgan, mavzular ketma-keligi bir-birini to'ldirib, fanning barcha bo'limlarini qamrab olgan. Mustaqil ta'lim mavzulariga alohida e'tibor berilgan bo'lib ma'ruza va amaliy mashg'ulotlar mavzularida keltirilgan mavzular mustaqil ta'lim mavzulariga kiritilmaganligi talabalarning mustaqil ta'limlarda o'zlarini mustaqil ravishda ishlashga qaratilgan. Bundan tashqari fan dasturi va sillabusida keltirib o'tilgan adabiyotlarning ro'yxati o'zlarining tarkibi jihatdan sillabusda keltirilgan mavzularni ma'ruza va amaliy mashg'ulot hamda mustaqil ta'lim mavzularini o'zlashtirishda amaliy yordam beradi.

Umuman olganda fan dasturi va sillabus 60811000–Meva-sabzavotchilik va uzumchilik yo'nalishi uchun Dehqonchilik va melioratsiya fanidan tuzilgan bo'lib, oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi tomonidan qo'yilgan barcha talablarga to'liq javob beradi va uni foydalanishlari uchun tavsiya etaman.

Tuproqshunoslik va
agrotexnologiyalar kafedrasi dotsenti

